

Hər şey ailədən başlayır...

Milli-mənəvi dəyərlər əsasında formalaşan hər bir cəmiyyətin təməl daşı ailədir. O, insanın yaşamağı və var olmağı öyrəndiyi yerdır. Ailə dəyərlərinin qorunub gələcək nəsillərə ötürülməsi, ailədə mehribanlığın, sağlam həyat tərzinin təbliği məqsədilə BMT-nin Baş Assambleyasının 20 sentyabr 1993-cü il tarixli qətnaməsinə müvafiq olaraq 1994-cü ildən hər il mayın 15-i Beynəlxalq Ailə Günü kimi qeyd edilir. Ölkəmiz bu ənənəyə 2008-ci ildən qoşulub.

Azərbaycanda ailə dəyərlərinin qorunması və təbliği, qadın və uşaq hüquqlarının müdafiəsi, gender bərabərliyinin təmin edilməsi Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. "Azərbaycan xalqının milli ənənələrindən biri də ondan ibarətdir ki, uşağa diqqət, qayğı hər bir ailənin, hər bir insanın əsas vəzifəsi, mənəviyyatımızın əsas hissəsi olubdur" deyən Ümummilli Liderin böyük diqqət yetirdiyi dövlət ailə siyasəti uğurla davam etdirilir, ölkəmizdə möhkəm təməlli ailə ənənələrinin qorunub saxlanması və gələcək nəsillərə ötürülməsi istiqamətində ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlər görülür.

Ənənəvi dəyərlərin qorunması

Ölkəmizdə ailə siyasətinin necə həyata keçirilməsi ilə bağlı sualları cavablandıran Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsindən bildirildi ki, ailədaxili münasibətlərin, ailə dəyərlərinin, yaşlı nəslə hörmət və məhəbbətin qorunub saxlanması istiqamətində ardıcıl olaraq genişmiqyaslı layihələr reallaşdırılır. Komitənin fəaliyyətində prioritet istiqamətlərdən biri həssas qruplardan olan aztəminatlı ailələrlə işin aparılmasıdır. Bu istiqamətdə aztəminatlı ailələrin sosial problemlərinin həlli üçün aidiyyəti orqanlarla birlikdə tədbirlərin görülməsinə,

uşaqların sağlam mühitdə böyüməsinə, onların müasir tələblər səviyyəsində təhsil almasına, zorakılıqdan müdafiəsinə, xüsusilə də həssas qrupdan olan uşaqlar üçün bütün imkanların təmin edilməsinə önəm verilir. Buna görə də komitəyə daxil olan müraciətlər əsasında, həssas qrupdan olan ailələrlə mütəmadi olaraq bir sıra işlər aparılır.

Komitənin Ağdam, Goranboy Uşaq və Ailələrə Dəstək mərkəzlərinin birgə təşkilatçılığı ilə 2021-ci ildən etibarən "Uşaq və ailələrə psixososial dəstək" layihəsi həyata keçirilir. Sözügedən layihənin əsas məqsədi müharibədən zərər çəkmiş, böhran vəziyyətində olan uşaq və ailələrin psixososial rifahını yaxşılaşdırmaq, uşaqların emosiya və hisslərini ifadə etməsinə kömək göstərmək, onlarda stressə davamlılığı gücləndirmək, özünüqiyəmtənzimləmə bacarığını və fəaliyyət qabiliyyətini yüksəltməkdir. Uşaqlarla yanaşı, onların valideynləri ilə də psixoloji maarifləndirmə işi aparılır. Sosial pedaqoqlar tərəfindən valideyn bacarıqları, böhran vəziyyətində uşaqlara psixososial yardımın göstərilməsi, valideyn-övlad münasibətləri və sairə mövzularda təlimlər keçirilir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə də Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı çərçivəsində Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi ailə, qadın və uşaq sahəsində problemlərin həlli, habelə hədəf qruplarının müvafiq xidmətlərlə əhatəsinin gücləndirilməsi məqsədilə, "İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə məskunlaşan ailələr və uşaqlarla psixososial işin təşkili" layihəsini uğurla həyata keçirir. 2024-2025-ci illərdə layihə çərçivəsində Füzuli, Zəngilan, Laçın, Xocalı və Cəbrayıl rayonlarında uşaq və valideynlərin iştirakı ilə 16 təlim keçirilib. Ünsiyyət bacarıqlarının artırılması məqsədilə keçirilən təlimlərdə ümumilikdə 420 nəfər (210 nəfər uşaq, 210 nəfər valideyn) iştirak edib.

Bu il mayın 15-də komitə tərəfindən Beynəlxalq Ailə Gününe həsr

olunmuş "Ənənəvi dəyərlərin və ailə institutunun qorunması təhsil prosesində vacib amil kimi" mövzusunda konfrans baş tutacaq. Konfransın keçirilməsində əsas məqsəd cəmiyyətin əsas özəyi olan və milli-mənəvi dəyərlərə əsaslanan ailənin genofondun qorunmasına cavabdehlik daşıyan, sosial və mənəvi əminliyi təmin edən əsas təsisat olaraq qorunmasının təbliği edilməsi, eləcə də təhsil prosesində gənclərin ailə institutunun dərk edilməsi, sosial və mədəni dəyərlərin təbliği və dayanıqlı ailə institutunun qorunub saxlanılmasının təşviq edilməsidir.

Sağlam təməl

Sağlam ailə dedikdə ilk növbədə qarşılıqlı hörmət, emosional dayaq, güvən və məsuliyyət üzərində qurulmuş bir sistemin nəzərdə tutulduğunu deyən Psixologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutunun sədri Elnur Rüstəmovun sözlərinə görə, ailə təkcə qan bağlılığı ilə yox, ruhən bağlılıq və qarşılıqlı dəstək üzərində formalaşır: "Sağlam ailə cəmiyyətin psixoloji sabitliyinin əsas təminatçısıdır. Ailədə formalaşan dürüstlük, sədaqət, əməksevərlik və qarşılıqlı yardım kimi dəyərlər birbaşa vətəndaş tərbiyəsinə təsir edir. Əgər sağlam ailə modeli cəmiyyətin əksəriyyətində mövcuddursa, bu o deməkdir ki, biz sosial riskləri minimuma endirmişik".

Ailə dəyərlərinin övladlara ötürülməsinin uzunmüddətli psixopedaqoji proses olduğunu söyləyən psixoloq bildirib ki, uşaqların ən güclü öyrənmə mexanizmi müşahidədir. Yəni valideynin davranışı uşaq üçün modeldir. Psixoloji tədqiqatlar göstərir ki, 0-7 yaş dövrü uşağın əsas şəxsiyyət strukturu-nun formalaşdığı dövrdür. Bu illərdə ailə dəyərləri sağlam şəkildə aşılansa, gələcəkdə daha sabit və dəyəryönlü gənclik formalaşır. Bu baxımdan valideynlərə övladları ilə səmimi və şəffaf ünsiyyət qurmaq, ailə daxilində emosional təhlükəsizlik mühiti ya-

ratmaq, qaydaların məntiqli və yaşa uyğun tətbiqi, həm tənbeh, həm təşviqin balanslı şəkildə tətbiqi tövsiyə olunur.

"Ailə dəyərlərinin qorunması təkcə ailənin vəzifəsi deyil. Bu, bütövlükdə dövlətin, təhsil sisteminin, media-nın və vətəndaş cəmiyyətinin birgə fəaliyyətini tələb edən çoxşaxəli məsələdir. Ailədaxili münasibətlərin möhkəmləndirilməsi üçün psixoloji maarifləndirmə, valideyn-övlad münasibətlərində "nəzarət yox, rəhbərlik" prinsipi, eləcə də qadın və kişinin birgə məsuliyyətə sahib olduğu ailə modeli formalaşdırılmalıdır. Eyni zamanda məktəblərdə ailə dəyərlərinə həsr olunmuş kurikulumlar ("Ailə psixologiyası" fənni formasında) məktəb psixoloqları vasitəsilə ailə-şagird əlaqəsinin gücləndirilməsi istiqamətində işlər aparılmalıdır. Eləcə də uşaqlara empatiya, əməkdaşlıq və emosional tənzimləmə bacarıqları aşılanmalıdır. Cəmiyyətdə və dövlət səviyyəsində sosial reklamlar və ailə mövzusunda maarifləndirici verilişlər, ailələr üçün psixoloji və hüquqi məsləhət mərkəzlərinin yaradılması faydalı olardı. Bu cür sistemli yanaşmalar həm ailələrin dağılmasının qarşısını alır, həm də sağlam nəsillərin formalaşmasına şərait yaradır", - deyər mütəxəssis bildirib.

Müasir dövrdə ailə dəyərlərinin qarşısında duran başlıca təhlükələrdən biri sürətlə dəyişən informasiya mühitidir. Elnur Rüstəmov qeyd edib ki, sosial media vasitəsilə qeyri-real və dəyərdən uzaq ailə modellərinin təbliği ailədaxili gözləntiləri pozur. Eləcə də ailədaxili şiddət dəyərlərin və emosional təhlükəsizliyin pozulmasına səbəb olur. Digər tərəfdən, mədəni qloballaşma da milli-mənəvi dəyərlərin zəifləməsinə gətirib çıxarır. Bu təhlükələrin qarşısını almaq üçün atılmalı olan əsas addım ailədaxili kommunikasiya bacarıqlarının təbliğidir.

*Ülkər XASPOLADOVA,
"Azərbaycan"*